VERSLAG
VAN HET INTERN. CONGRES VOOR DIENSTWEIGERING

GEHOUDEN OP 25 EN 26 MEI 1927 IN HET GEBOUW VAN DEN WERKENDEN STAND TE AMSTERDAM

VERSLAG

VAN HET INTERN. CONGRES
VOOR DIENSTWEIGERING,
GEHOUDEN OP 25 EN 26 MEI 1927
TE AMSTERDAM.

MOBILISEEREN!

Wij, mannen en vrouwen, anti-militaristen, zien met vreugde dat onder de zoogenaamd dienstplichtigen de neiging tot het vormen van „Vredeslichtingen" toeneemt, en dat het aantal van hen die weigeren soldaat te worden, langzaam maar zeker groeit.

Wij gevoelen ons gedrongen openlijk de zijde der principiëele dienstweigeraars te kiezen.

Wij verklaren, voor zoover wij ooit tot direct of indirect militair werk gedwongen zouden worden, vast besloten te zijn, zulk een „dienst" te weigeren, niet alleen in kazernes, loopgraven, oorlogschepen, vliegmachines, maar ook in munitiewerkplaatsen, fabrieken, in het transportbedrijf, — kortom geen werk te zullen verrichten, dat met oorlog en oorlogsvoorbereiding samenhangt.

Wij bedoelen, mede door dit manifest een mogelijke mobilisatie van oorlogskrachten te voorkomen.

Wij wekken allen, die voor den vrede strijden willen, op, zich onmiddellijk met ons tegen den oorlog te mobiliseeren, en wanneer oorlog dreigt uit te breken, dien door daadwerkelijk optreden te verhinderen.

VOORWOORD.

Hierbij bieden we U aan het verslag van het derde Dienstweigerings-Congres op grondslag van het manifest Mobiliseeren.
Voor de eerste maal werd dit congres bijgewoond door buitenlandsche kameraden, n.l.
Dr. Helene Stöcker, de redactrice van „Die Neue Generation" uit Berlijn en lid van het uitvoerend comité der W.R.I.
Armand Suls, de voorzitter van de Vlaamsche afdeeling van de Intern. van Dienstweigeraars (W.R.I.), tevens bestuurslid van de Vlaamsche bond van Oud-Strijders (V.O.S.)
Madeleine Vernet, de actieve Fransche vrouw die tijdens de oorlog haar anti-militaristische propaganda dorst door te zetten en heden als redactrice van „La Mère Educatrice" (de Moeder als Opvoedster) en als schrijfster en dichteres al haar krachten inspant voor de zaak der menschheid,
A. M. Faruqui, Britsch-Indisch anti-militarist, die in zijn land, waar groote politieke en religieuze verdeeldheid is en de tegenstellingen tusschen diverse nationaliteiten en rassen de strijd bemoeilijken, zeker geacht mag worden op een vooruitgeschoven post te staan.
Aan hen en aan onze Hollandsche kameraden onze oprechte dank.
Ook onze dank aan de tolken en aan de declamators en aan hen die ons hielpen dit verslag samen te stellen.
Ofschoon dit congres niet zoo goed bezocht was als we met het oog op de sprekerslijst verwacht hadden, mag dit ons toch niet te veel ontmoedigen. Kan het niet zijn dat voor velen de dienstweigering zulk een uitgemaakte zaak is dat zij het bezoeken van congressen overbodig achten?
We moeten zoeken naar nieuwe middelen en andere wegen, zonder deze congressen, die er veel toe bijdragen om elkaar te leeren begrijpen en waardeeren, te verwaarloozen. Dat de geest op het congres goed was moge o.a. blijken uit dit prozaïsche feit: de hooge kosten zijn gedekt en we kunnen misschien nog een klein saldo aan het land. comité overdragen.
Bewijzen van sympathie werden ontvangen van de W.R.I., (War

Resisters International: Internationale van radicale krijgsdiensttegenstanders met aangesloten groepen in 20 landen), van de Fransche, Duitsche, Belgische en Deensche groepen van geestverwanten. Verder van tal van particulieren uit verschillende landen, o.a. van Dr. Max Jozef Metzger uit Graz en van Pater Stratmann uit Berlijn. Deze beide katholieke geestelijken betuigden hun leedwezen dat ze wegens ambtsbezigheden niet in ons midden konden zijn om een referaat te houden.
Besluiten we met de zakelijke mededeeling dat dit congresverslag (gratis toegezonden aan alle deelnemers van het congres) verkrijgbaar is voor f 0.20. (Bij meerdere exemplaren korting; 25 ex. f 4.50 enz.). Bestellen bij Lod. van Mierop, Bussum. Postrekening 1557.
Zorgt allen dat dit verslag in veel handen komt. Moge zoo dit congres er toe bijdragen dat we eerder ons groote doel bereiken.
Geen mensch en geen arbeid voor het militarisme. Vrede aan alle volken!

S. H. JONKMAN,
Secr.-Penningm. van het Congres-Comité.

Verslag van de Zaterdagavond-Vergadering.

De voorzitter, W. A. Walraven, opent het congres met de volgende rede:

Op de basis van het manifest „Mobiliseeren" komen menschen van overigens verschillende richting zich vereenigen, omdat zij tot de overtuiging gekomen zijn, dat de menschheid slechts van oorlog en militarisme verlost zal worden, zoo ieder, die den vrede liefheeft, voor dat ideaal eigen persoonlijkheid tot inzet durft geven.

Een blik op den internationalen toestand zal ons de zekerheid geven, dat onze actie niet mag verslappen, doch tot hooge spankracht moet worden opgevoerd.

China, Indonesië, Italië, de Balkan, ziedaar de haarden voor nieuwen oorlogsbrand. Daar botsen de belangen van kapitalistische groepen, daar hoort men wapengekletter. Van deze plaats zij gezegd, dat wij met belangstelling de opwaartsche beweging van het bruine en gele proletariaat volgen, dat zijn streven naar economische en staatkundige onafhankelijkheid recht heeft op onze sympathie en steun.

En waarin zou die steun anders kunnen bestaan, dan in ons oprecht pogen te verhinderen, dat het „moederland" zijn soldaten zendt om de koloniale volken er onder te houden?

Nog zijn we zoover niet. Nog kan Engeland zijn oorlogsschepen zenden naar China, nog kan Nederland aan dat bloedig spel meedoen, omdat krachtdadig verzet van eigen proletariaat uitblijft. Doch de dag zal komen, waarop het anders zal zijn: wanneer algemeene staking en dienstweigering op zoo'n daad volgen zal.

Economisch gezien gaat Europa ten gronde aan uitgaven voor militarisme, zooals nog dezer dagen op de economische conferentie te Genève is betoogd.

Dit wordt door velen ingezien, en sprekend over oorlog zeggen zij: dat mag nooit meer gebeuren.

Naar mijn overtuiging kan men het militarisme niet aantasten, zonder den modernen Staat zelf naar het leven te staan. Het huidig productiestelsel dwingt tot expansie, tot imperialisme, tot exploitatie van den mensch door den mensch.

Hier ligt de kern van den klassestrijd, het onoverkomelijk staketsel voor waarachtigen vrede. In deze beschouwing krijgt het leger tweeledige beteekenis: naar buiten tegen de macht van concurreerende groepen; naar binnen tegen de proletarische klasse, die tegen de bezitters van grond en productiemiddelen in permanenten strijd gewikkeld is, om haar bestaansvoorwaarden.

Deze overwegingen leiden tot revolutionair anti-militarisme. Doch zijn propagandisten mogen niet uit het oog verliezen, dat er velen zijn, die militarisme en oorlog bestrijden uit zuiver menschelijke of religieuze overwegingen; die voor zichzelf hebben uitgemaakt, dat zij — kost wat kost — iederen militairen dienst moeten weigeren, om het goddelijke en menschelijke beide, zonder daarbij bepaalde economische oogmerken na te streven.

Dit congres vormt een verzamelpunt. Hier is het, dat onderscheidene stroomingen samenvloeien. Hier vereenigen verschillende stemmen zich

tot den daverenden strijdkreet: „Oorlog aan den oorlog. Weigert den krijgsdienst. Geen man, geen cent, en geen arbeid voor het militarisme!"

Met den wensch, dat dit congres de menschheid een schrede nader moge brengen tot den vrede, verklaart de voorzitter het congres voor geopend.

Waarom een Christen van thans den militairen dienst weigert.

Ds. M. C. VAN WIJHE.

Wij stellen den Christennaam op den allerhoogsten prijs. Dieper dan welk ander verlangen is in ons waarachtig levende de begeerte „van Christus te zijn".

In ieder geval is het duidelijk, dat, waar het gaat om zaken zoo belangrijk, dat leven en dood, vrouw en kind, plicht en geluk er mee gemoeid zijn, allereerst gezocht moet worden naar het zuiverste licht om de vraag, die ons gesteld is, te kunnen overzien.

De Christen wordt opgeëischt. Dat erkent hij volgaarne. Hij kan niet anders.

Voor den Christen gaat het niet allereerst om, wat men dan noemt, eenigerlei zaligheid. Voor den Christen gaat het allereerst om het gehoorzamen aan dié wil, die van hèm vráágt, die aan hem opdrachten geeft om deze te volbrengen. En Hij, die vraagt, is een van ons-zelf onderscheiden wil, God.

Wanneer wij spreken van „een Christen **van thans"** — hebben wij deze formuleering gekozen, omdat onzerzijds het probleem der dienstweigering niet is afgehandeld met een enkele machtspreuk. Het „gij zult niet dooden", het „wie het zwaard hanteert zal door het zwaard vergaan", hebben o.i. geen voldoende macht om onze houding te bepalen, waar bovendien bij komt, dat een tekstwoord, een bijbelwoord, een overgeleverde spreuk nimmer gezagsgrond hebben voor het verdedigen van een levenshouding. Ja, wij gaan verder: wij denken aan vrijheidsoorlogen, aan revolutionaire bewegingen, waarin stellig, herhaaldelijk en doelbewust de zoo even genoemde teksten overtreden zijn naar den letter, terwijl wij deze historische gebeurtenissen vreugdevol gedenken en hun resultaten dankbaar aanvaarden.

„Een Christen van thans" — zoo hebben wij den titel geformuleerd, omdat de zaak waar het om gaat, n.l. den oorlog, in 1927 gansch iets anders is als in 1795 of in 1568.

De „Christen van thans" staat tegenover den „oorlog van thans". En de oorlog van thans gaat niet om eenig hoog zedelijk goed der menschheid. Dit is dwaling of leugen. De oorlog van thans gaat niet om Vrijheid, niet om Zelfbeschikkingsrecht, niet om democratie. Dit alles is onwaar. Italië behoorde tot de overwinnaars en er heerscht een Mussolini en diens fascisme. Engeland behoorde tot de overwinnaars en de geheime diplomatie viert er hoogtij, terwijl de gevaarlijkste aanslagen op den Volkerenbond komen uit de Engelsche kabinetten.

Ja! indien China, indien de Indiën naar geweldmiddelen grepen om op te ruimen wat hun den weg naar vrijheid, zelfstandigheid en zelfbeschikkingsrecht versperde — dàn zou op oude gronden een pró te leveren zijn van hùn zijde. Maar het is de taak o.i. speciaal van de Europeesche en Amerikaansche arbeidende klasse, dat deze versperringen zoo snel mogelijk van beide zijden worden opgeruimd! Aan hen de taak het kapitaal der 2 oude werelden te dwingen om zonder oorlog aan de genoemde volkeren den toegang tot het land der vrije zelfstandigheid te openen.

De oorlog van thans wordt door den Christen van thans absoluut veroordeeld. En als iemand in Nederland zou verwijzen naar mannen als Duymaer van Twist en ex-minister van Dijk, waarvan de eerste volgens bl. 1543 der Handelingen der Staten-Generaal durfde zeggen „dat het nimmer tot ontwapening zal kunnen komen, omdat de oorlog een gevolg is van de zonde en samenhangt met allerlei zondige hartstochten", en waarvan de tweede zegt dat „God voor ieder volk de landpalen heeft vastgesteld", (Jan Pietersz. Coen had zijn werk verricht en Atjeh was „gepacificeerd"!), dan zou deze opmerking alleen de vraag aan de orde stellen of genoemde heeren tot de Christenen behooren en zoo ja tot de Christenen uit welke cultuur of prae-cultuur periode?

De Christen van thans verwerpt den oorlog van thans **omdat**:

alles wat voor den Christen waarde heeft, door den oorlog wordt vernietigd. — In den oorlog zijn vermoord een aantal menschelijke wezens, d.w.z. schepselen Gods, die naast elkander gelegd, lijk aan lijk, van de Noordzee door Europa en Azië heen den Grooten Oceaan zouden bereiken.

Indien het mogelijk was door zulk een miljoenen offer het koninkrijk Gods te stichten........ dan zou wellicht iemand trachten zoovele miljoenen het offer van hun leven *vrijwillig* te doen brengen terwille van het Godsrijk.

Maar wij weten dat juist het omgekeerde gebeurt: de zwakke levende krachten, die thans aan het Godsrijk werken, worden door den oorlog vernietigd.

Wij verwerpen den oorlog omdat geen doel denkbaar is, dat ook maar 1/100 van den modernen oorlogsgruwel zou rechtvaardigen, omdat geen rechtsgeding langs dezen weg tot oplossing komen *kan*, omdat oorlog alleen kan worden voorbereid door leugen en misleiding (zie b.v. de pers van West-Europa over Rusland en van Rusland over West-Europa), door *onderdrukking* van die gevoelens, wier bevrijding volgens den Christen juist het eerst-noodige zijn: makkerschap internationaal, erkenning der veelvuldige geaardheid en van eigen bestaansrecht van volk en natie.

Tenslotte meenen wij dat de Christen van thans Dienstweigering aanvaardt omdat hij in geen enkel opzicht wil of kan mede schuldig staan aan de som van kwaden, in de woorden oorlog en oorlogsvoorbereiding besloten.

Hij kan niet goedkeuren of meedoen aan een militair stelsel, dat naar zijn strekking de persoonlijkheid vermoordt, want alleen uit de tot persoonlijkheid gegroeide mensch kan de bouwkracht voortkomen, die de nieuwe wereld behoeft.

Eenmaal het wezen van den oorlog doorgrond in zijn samenhang met het imperialisme en alle cultuur-vijandelijke machten, in zijn karakter van het meest absolute anti-Christendom dezer dagen, bestaat voor den Christen van thans maar één oplossing.

En al erkent hij de noodzakelijkheid van een georganiseerden en wèlgeregelden samenhang der menschelijke wezens in hun samenleving en al weet juist de Christen, dat de ware vrijheid zich gebonden geeft aan het heil van den naaste, hij zal mede juist daarom zeggen tegen alle machten ten oorlog:

Gij krijgt mij niet, gij krijgt alleen mijn haat, mijn felle verachting, mijn sterkste bitterste bestrijding, en de Christen van thans zal in zijn gebed bidden: opdat, o Vader, Uw wil geschiede, zoo in den Hemel als ook op de Aarde, maak mij sterk om aan den U vloekenden oorlog alle dienst te weigeren!

Dit is de houding van hem, die een Christen-van-thans tracht te zijn!

De behandeling der Dienstweigeraars.

PIET MAAGER.

Dat er misstanden in de gevangenissen heerschen, dat eigenlijk het geheele gevangenisstelsel één groote misstand is, behoeft een revolutionair niet meer te vertellen sinds de verschijning van het boek van Mr. François Pauwels „Boeven en Burgers". In een schitterend betoog wordt daarin geschilderd de onmenschelijkheid van het hedendaagsch strafstelsel, de laaghartige afpersingsmethoden der politie, het ontzettende leven in de moordende, waanzin-wekkende cel.

Het eerst waarmee men in de bijzondere strafgevangenis te Scheveningen kennis maakt, is de cel, een vertrek van 3½ M. hoog, 1.80 M. breed en ± 2½ M. lang. Daar gaat af ruimte voor tafel en krib, die niet, zooals in de meeste gevangenissen opvouwbaar zijn. De verwarming bestaat uit 3 warmwaterbuizen; boven de celdeur zit een valraam. Nu is de gevangene verplicht, wil hij niet omkomen in de stinkende atmosfeer van kiebelton en slaaplucht, het kleine raampje open te houden, waardoor de warmte niet door de cel, maar langs het plafond naar buiten trekt. 's Winters zijn daarom de cellen steenkoud.

Bij de cel behoort een luchtplaats. Van boven afgezet met gaas, loopt die kippenren spits toe. Het is streng verboden met elkander te spreken, bij overtreding waarvan den d.w.'s 2 tot 3 dagen het luchten wordt onthouden.

Nu is het verblijf in de cellen door de gezondheidscommissie voor den tijd van *hoogstens* 3 maanden goedgekeurd; evenwel zijn er verleden jaar d.w.'s geweest, die op 1 week na er hun vollen straftijd (10 maanden) moesten doorbrengen. Zeer velen moeten er 4—5—6 en meerdere maanden doorbrengen. Veel jongens klagen dan ook over hoofdpijn, waarvoor men bij zeer ernstige gevallen naar de ziekenafdeeling verhuist.

's Nachts krioelt het letterlijk tusschen de plafonds van muizen en

's morgens is vaak een groot gedeelte van het brood verdwenen.

[Daarna haalt P. M. eenige gevallen aan van mishandeling van d.w.'s tijdens zijn straftijd.]

Het is de laatste jaren toegestaan, dat men met St. Nicolaas 'n pakket van 5 Kilo ontvangt, waar van alles wat eetbaar is in mag zitten. Op St. Nic. dag moesten deze pakketten binnen wezen. Evenwel kwamen er uit Groningen en Friesland een dag later aan; deze werden teruggestuurd en bereikten meerendeels bedorven hun plaats van.... afzending. De directeur schijnt niet in te zien daarmee de ouders te straffen.

Ook zou ik kunnen wijzen op het geraffineerde van het zaal-systeem, dat de jongens die dan als kudden bij elkaar moeten blijven, tegen elkaar opzet.

Is men op cel vóór zijn veroordeeling niet verplicht tot werken, op de zaal moet men ten allen tijde werken: enveloppen plakken en aardappels schillen. Werktijd van 8 uur 's morgens tot 7 uur 's avonds. Rusttijd van 12 tot 2 uur, tevens voor warm eten en luchten. Des zomers is er 's morgens en 's avonds een ½ uur extra luchten. Voorts mag men 3 maal per week schrijven en elken dag post ontvangen.

's Avonds om 8 uur moet men naar de slaapzaal; als extra gunst mag het licht tot half elf blijven branden. Tot zoolang mag men schrijven of studeeren. 's Winters worden deze zalen niet verwarmd, zoodat men vanwege de koude wel gedwongen is vroeg naar bed te gaan.

Wat is nu het doel van mijn woorden? Niet dat gij straks in uw vereeniging of groep gaat werken voor gevangenisverbetering, niet dat gij de ketens der dienstweigeraars gaat vergulden, maar dat gij in opstand zult komen tegen een samenleving, die eischt dat jonge mannen zich moeten laten opleiden tot menschenmoordenaars. En dat gij een staat, die menschen, die hun geweten laten spreken en dienstweigeren, 10 maanden in de gevangenis overlevert aan een gevangenisdirecteur, zult veroordeelen.

Ik hoop, dat gij u geroepen voelt mede te strijden in de gelederen der anti-militaristen, op wier program ook voorkomt:

De invrijheidstelling der dienstweigeraars.

ANTON HOYTINK.

Sedert de engelsche minister Winston Churchill van de moderne bewapening moest getuigen dat deze de menschheid in staat zou stellen zelfmoord te plegen, zijn de tijden niets veranderd ten goede — veel eer is er een toenemende verslechtering merkbaar.

Gij herinnert u uw schooltijd met de daarin steeds verschijnende rapporten, waarvoor we als kinderen zoo benauwd waren.

Vlijt en goed gedrag — ja, die moesten de na-oorlogsche dagen van den opbouw van Europa kenmerken. Vooral vlijtig zijn, lange dagen en minder loon. En zoo gauw mogelijk het gedrag uit de loopgraven buiten — of het gehamster om voedsel binnen — vergeten.

Gij kent wel die voorstelling van eenvoudigen onder ons over hetgeen

geschieden zal wanneer het uur van sterven voor een mensch slaat: dan zal van hem gevraagd worden wat hij met zijn leven heeft gedaan.

Wanneer wij spreken over den komenden oorlog, is deze ernstige persoonlijke vraag van even groot gewicht geworden. Staande voor den gewelddadigen dood zullen duizenden en millioenen menschen gedwongen worden deze ontzaggelijke vraag ontijdig zichzelf voor te houden; maar hoe zullen zij deze vraag niet stellen aan hun leiders en voorgangers en regeerders:

Wat hebt gij in deze uwe dagen gedaan?

En vele zullen de antwoorden zijn op die vraag! Is daar niet de Volkenbond, het Internationaal Hof van Justitie, zijn er niet tallooze vredesconferenties geweest in de wereld van allerlei soort, zijn er geen taaie pogingen gedaan om de bewapeningscijfers omlaag te brengen, hebben de knapste economen niet gewerkt aan het nader brengen van den economischen vrede, hebben de kerken niet bezworen de haat te verzaken — en zoo maar voort?

De christelijke kerken hebben zich ná den oorlog uitgeput in het betuigen van leedwezen en hun afschuw van de wreedheid van den krijg, en zitten, voor zoover ze niet reeds lang hun gewonen tredmolen-gang hernomen hebben, met de wanhoop in 't hart *toe te zien.*

In plaats dat zij zich nog eenmaal met diepe smart over haar tekort had opgericht en den gruwel van de menschenslachting had vervloekt, heeft zij de dagen ná den grooten oorlog tot heden laten voorbijgaan, en heeft niets gedaan. Slechts schoone woorden,en veel betuigingen van onmacht, maar, „De Kerk heeft het aanvallen verleerd en Jezus' woord: „Gij zijt het *zout* der aarde" in de practijk gemaakt tot: „gij zijt de *suiker* der aarde", — wij zullen u de bitterheid des levens zooveel mogelijk *verzoeten*", zoo las ik onlangs.

Maar dan grijpen de kleine groepen christenen, in wier hart het oude vuur van het christendom van de eerste eeuw nog niet geheel is verdoofd, met blijdschap de gelegenheid aan om aan hun diepste overtuiging en geloof uiting te geven.

Doch woorden en betuigingen van goeden wil zijn er genoeg gesproken: vóór alles komt het er op aan dat er zich een kern vormt van menschen, die met de inzet van eigen leven den strijd aanbinden tegen den oorlogspoliep, die alle krachten der volkeren dreigt weg te zuigen. Het is verheugend dat thans de vrouwen en moeders zonder bezwaar hun jongens mogen aanmoedigen dienst te weigeren, omdat zij straks schouder aan schouder met hen zullen strijden.

De vrouw en het kind, waarvoor wij mannen geroepen worden om te beschermen, drijft het militarisme in de legerwerkplaatsen en naar het front.

Alle vereenigingsverband en particulier eigendom zal dienstbaar gemaakt worden aan de staatsmachinerie, die in tijd van oorlog bestuurd zal worden door enkele verantwoordelijke menschen; de rest mag toezien en gehoorzamen.

Er zullen moeilijkheden, ergernissen ontstaan. Wee, door wie de ergernissen komen. Wee degenen, die ons drijven tot consequenties, die wij niet hebben gewenscht!

Zoo wordt het „Verzamelen" voor alle daadwerkelijke antimilitaristen

internationaal; laat ons trachten tot het uiterste de middelen van onzen strijd in overeenstemming te doen blijven met de zaak waarvoor wij staan. Wanneer de regeeringen, de deputaties, de kerkelijke en ethische grootheden niet kunnen of willen doortasten en althans de gewapende beslechting van geschillen, op de bekende moderne wijze gevoerd, niet prijsgeven, dan zal er midden uit de volkeren de machtige beweging moeten ontstaan, die de regeerders beschermt tegen den drang die op hen wordt uitgeoefend, en daarmee tevens het volk zelf bewaart voor een aanslag op zijn geestelijk en materieel leven, waarvan de geschiedenis de weêrga niet kent.

Wie in dezen strijd meedoet is volstrekt geen beter mensch dan de verhardste militarist, doch hij heeft de mogelijkheid benut eens te strijden voor broederschap en recht, éèns mee op te trekken met de honderden wier leven gericht is op het groote ideaal: een harmonieuse samenleving van vrije menschen.

Wij gelooven in een bevrijdende kracht die menschen, die daarnaar hunkeren, verlossen zal uit de ellende van welken tijd ook; wij gelooven dat dan eerst deze aarde „Gottes-ort" zal worden, wanneer de groote krachten van het komende Koninkrijk Gods zullen zijn ontplooid.

Wie zoo wil leven, weet wel dat het uit is met alle hoogmoed en zelfverheerlijking, en zal begrijpen dat de toekomst véél lijden zal brengen, misschien niet veel plotseling lijden, maar dan des te meer aansluipend en knagend lijden.

Straks zwermen wij weer weg, de wereld in, en elk op eigen plaats zal weer 't zijne of 't hare moeten doen, elk naar eigen eerlijke overtuiging.

Doch ons bindt — internationaal — het rotsvaste voornemen: komt het tot daadwerkelijk oorlogvoeren, dan zal de wereld de internationale dienstweigeraars als één man vinden — misschien gescheiden door grenzen, maar desniettemin trouw aan 't eenmaal plechtig genomen besluit.

En laat tot slot het woord van Rathenau hier volgen:

— Menschen en volkeren, bezint U! Het gaat om uw zieleheil! — De zielen van de in den oorlog gevallenen staan op en vragen ons rekenschap. Zij vragen van ons geen wraak, maar verzoening God ter eere.

Het geweten der volkeren zal in het duister des harten spreken, krachtiger dan de stroom van hartstochten. Zware strijd, geweldig leed, offers van geloof staan voor de deur.

Broeders, het is tijd!"

ARMAND SULS. (Vlaanderen).

Er rezen wel eenige bezwaren bij me op om naar hier te komen, begon onze Vlaamsche kameraad.

Ik ben oudstrijder, heb dus in den laatsten wereldoorlog met het wapen in de vuist gestaan, ik ben dus zeker geen dienstweigeraar geweest. Dan van dienstweigering is in België zoo goed als geen sprake en ik ben geen redenaar. Ik heb echter zóó gedacht: De menschen die

ginder samenkomen, bezitten gezond verstand en dan begrijpen ze en nemen ze aan dat iemand leeren en evolueeren kan, en zullen ze me wel vergeven dat ik eenmaal in mijn leven als jong mensch een dwaze dwaling begaan heb.

Verder, al is dienstweigering bezuiden den Moerdijk nog niet een gewoon verschijnsel geworden, zooals hier in Nederland, dan beginnen we toch in België al eenige gevallen van dienstweigering te krijgen, die er op wijzen dat die „smet", zooals de militaristen ze wel eens plegen te noemen, ook bij ons haar verschijning gedaan heeft; ook dit: dat er toch ook nog een afdeeling van de „War Resisters' International" bestaat te Antwerpen, die een honderdtal leden telt; dat buiten dat, ik persoonlijk toch zeker het standpunt inneem van de onderteekenaars van het manifest Mobiliseeren.

Beste vrienden, ik heb dus den oorlog meegemaakt. En ik voeg er dadelijk aan toe: er is geen betere kweekschool tegen den oorlog dan de oorlog zelf. Het zal u dan ook niet verwonderen, dat in België de anti-militaristen voornamelijk onder de oudstrijders moeten gezocht worden. Doch niet alle oudstrijders mogen we onder de anti-militaristen rekenen. Er worden immers overal hoorende dooven en ziende blinden aangetroffen.

Oudstrijder te zijn geweest beteekent niet altijd in gevaar te hebben verkeerd. En als we nagaan wie van de oudstrijders niet anti-militarist zijn, dan vinden we daarbij juist dezen, die gedurende den oorlog ver van de gevechtslinie af, een veilig postje bezet hielden, waar geen oorlogsverschrikkingen hen kwamen storen. En die waren talrijk, zeker bijna de twee derden van het gansche leger.

En daardoor werd het leger zelf in twee kampen verdeeld: dit van de frontsoldaten, de misnoegden, de morrende slaven, gesard door vuur, slijk, water, ongedierte en overheid, en dit van de „embusqué's", die een tamelijk goed leventje leidden en met geen bijzonderen haast naar het einde van den oorlog trachtten.

Meest al de echte front-oudstrijders treffen we thans aan in de twee groote anti-militaristische oudstrijdersvereenigingen: de Vlaamsche Oudstrijders, verkort V.O.S., en de Socialistische Oudstrijders, verkort S.O.S.

De meneertjes van achteruit te zamen met generaals en officieren groepeeren zich in den Nationalen Strijdersbond, verkort N.S.B. en F.N.C., een vereeniging, die fascistische neigingen vertoont. Noemen de twee eerste groepeeringen zich anti-militaristisch, dan zijn ze nochtans, alhoewel niet in hun standregelen, voorstanders van de dienstweigering.

Al spreken die vereenigingen zich in hun programma's niet uit voor dienstweigering, ze keuren ze ook niet af en de vooruitstrevende elementen dier groepeeringen zijn er wel degelijk vóór.

Verleden jaar werd op verschillende provinciale congressen de stelling aangenomen, dat de Vlaamsche oudstrijders in geen enkelen oorlog nog zouden dienst doen, zelfs niet voor Vlaanderen.

In 1925 werd te Antwerpen een afdeeling gesticht van de Internationale van Krijgsdienstweigeraars, waarvan de bijna honderd leden ook allen lid zijn van den Vlaamschen Oudstrijdersbond op een paar

uitzonderingen na. Ze zijn onderteekenaars van het volgend manifest:

Ik verklaar me tegen allen oorlog en besluit nooit geen enkelen te zullen steunen, hoe men hem ook noemen moge („offensief, defensief, internationaal, burgeroorlog," enz.), noch door wapens te dragen, noch door munitie te maken, te behandelen of te verhandelen, noch door in te teekenen op oorlogsleeningen, noch door eenigen dienst waar te nemen, waardoor anderen zouden kunnen vrijkomen voor oorlogsdienst.

Verder verklaar ik te zullen meestreven om alle oorzaken tot oorlog te doen verdwijnen.

Onze kameraad Simoens heeft verleden jaar aan den minister van landsverdediging laten weten, dat hij om reden van gewetensbezwaar weigerde zijn militairen dienst te verrichten. Tot onze groote verbazing heeft de overheid hem tot nog toe volstrekt met rust gelaten en loopt hij steeds vrij rond. Ook een ander lid der War Resisters meldde zijn besluit aan den minister: den dienstplicht te weigeren en werd eveneens tot nog toe niet verontrust.

Dat de gedachte van dienstweigering in de rangen der V.O.S. volop veld wint, bewijst ook nog dit. Het onlangs ingehuldigde vaandel der V.O.S.-afdeeling Antwerpen 8e wijk draagt als symbool het stukgebroken geweer met de woorden er onder: „Nooit meer oorlog."

De V.O.S.sen zoeken hun internat. betrekkingen vooral bij de vooruitstrevendste anti-militaristen.

Ik kleef dus vooruitstrevende anti-militaristische gedachten aan en ik zoek een terrein om die te propageeren. Een uitstekend terrein daartoe biedt nu juist de Vlaamsche Oudstrijdersbond.

De V.O.S. doet aan „beweging", dus massale actie. En doordat hij boven en buiten de politieke partijen staat, ligt hij nergens gebonden en kan hij zich vrij bewegen op anti-militaristisch terrein. Bijna in alle plaatsen van Vlaanderen bezit hij een afdeeling.

Onze beweging bestaat nu hierin, dat we voortdurend die afdeelingen bewerken om ze te stuwen op den weg die leidt naar het volstrekte anti-militarisme, dat hier op dit congres tot uiting komt. Er gaat geen week voorbij, of we houden meetings, voordrachten, vertooningen in verschillende V.O.S.-afdeelingen van Vlaanderen. Een anti-mil. opvoedings secretariaat beschikt over een drietal lichtbeeldenapparaten met honderden diapositieven, die het oorlogsgruwel weergeven in al zijn verschrikkelijke uitingen. Het boek „Oorlog aan den oorlog" van Ernst Friedrich, heeft ons daartoe een groot getal platen bezorgd. Een poppentheater werd ontworpen en grootendeels afgemaakt en zal dienen tot het houden van antimil. poppenvertooningen in de V.O.S.-afdeelingen. Al die V.O.S.-afdeelingen zijn niet even sterk anti-militaristisch getint, maar er is een groote vordering te bespeuren. 'n Bewijs daarvan ligt in het feit, dat talrijke anti-militaristische vrouwenbonden werden opgericht door V.O.S.-afdeelingen. Die vrouwenbonden hebben reeds flink werk verricht, al bestaan ze nog geen vol jaar. Een vredesalmanak en menigvuldige anti-mil. strooibiljetten werden door hen verspreid.

Twee internationale anti-militaristische tentoonstellingen te Antwerpen en te Gent hadden een groot succes te boeken.

Volgens mij is er maar één middel om den oorlog te doen verdwijnen: hem door 't volk te doen afschaffen, door dienstweigering. We zijn er van overtuigd, dat geen volkerenbond, geen regeering uit zichzelf ontwapenen zal. De oorlog wordt instand gehouden door het grootkapitaal; de legers moeten dienen om hunne brandkasten te verdedigen. En daar zonder den steun van de financiën geen enkele regeering voortkan, zal ook geen enkele regeering het ooit aandurven haar leger af te schaffen. Ik meen ook niet dat de verdwijning van het kapitalisme voldoende zal zijn om den oorlog weg te cijferen. Rusland bewijst dat gedeeltelijk en in de geschiedenis kunnen we genoegzaam leeren dat niet alle oorlogen hun ontstaan te wijten hebben aan den kapitalistischen staat. Er is nog meer noodig en wel namelijk een volmaakte vredesgeest onder de menschen zelf, een oprechte geest van liefde en broederlijkheid, van offervaardigheid en opoffering. De dienstweigering zooals die verstaan wordt in het manifest mobiliseeren, alleen kan dien geest onder de menschen brengen. Zonder dien geest zal de vrede steeds gevaar loopen op aarde, hoe die ook geregeerd worde en zelfs al werd ze niet geregeerd.

A. R. DE JONG.

't Is 'n hooge prijs, welke we hebben te betalen voor dienstweigering. Niets geschiedt kosteloos op deze wereld en dat weten ook de militaristen. In Engeland bijv. wordt van alle 5 dagen 4 dagen voor 't militarisme gewerkt. Om iets te bereiken, moet iets anders worden geofferd. Dit is niet alleen op economisch gebied zoo, maar meer nog op zedelijk gebied.

Als we voor dienstweigering strijden, moeten we de prijs daarvoor bepalen. We moeten daartoe een bewogen leven leiden. En omdat de prijs voor dienstweigering zoo hoog is, zien we voor 'n stad als Amsterdam weinig menschen vertegenwoordigd. Doch laat ons dat niet ongerust maken. Want hij die dienstweigert, moet de nationale eenheid, de staatkundige eenheid, de heerschappij over de massa vooral op economisch terrein, opofferen.

Alle staten zijn door de eeuwen heen organisaties geweest van volkeren, die door 'n economische minderheid werden beheerscht. Hierop is geen enkele uitzondering.

Mussolini heeft in 'n door hem geschreven werk „De volmaakte fascist" het volgende tot zijn volgelingen gezegd:

„Beschaving bestaat niet voor u, alleen idealisme. Wanneer vreemdelingen Goethe roemen, moet u aan Dante denken. Voor de fascist is de laatste oorlog niet de laatste, maar de eerste geweest. De bajonet is jullie niet gegeven om te roesten, maar om mee te vechten."

Mussolini is het enfant terrible voor de bourgeoisie. Anderen denken, maar hij zegt 't.

In elke staat, zegt Oppenheimer, staan twee klassen. Zoo was 't in de oudheid, zoo is 't thans. Een kleine heerschende en een groote beheerschte. Altijd was er strijd in de wereld en thans gaat 't om klassenstrijd.

Wanneer wij anti-militaristen willen zijn, moeten we de nationale eenheid verbreken en de klassenstrijd aanvaarden. Nationale ontwapening is niets voor anti-militaristen en kan ook niet worden doorgevoerd. Want de heerschende klasse heeft soldaten noodig om op het volk te kunnen schieten. Nationale ontwapening is onzin.

De anti-militaristen dienen een stel oude en nieuwe ideologieën op te geven, een belangensfeer, die wij met idealisme trachten te dekken.

Een van die ideologieën is dat het blanke ras meer en beter zou zijn dan het gekleurde, dan de negers. Het negerras heeft een vermogen om uit te groeien boven onze cultuur. De dominees in Amerika hebben met den bijbel in de hand gezegd tegen de zwarten: jullie zijn er om den witten heer te dienen. Waar zij niet verkommerd zijn, blijken zij van buitengewone beteekenis voor de nieuwe kultuur. In het oosten hetzelfde verschijnsel. Ook daar rassenstrijd. Doch laten we begrijpen, dat rassenstrijd, klassenstrijd is, en in ons trachten te dooden het besef, dat de gekleurde rassen minderwaardig zouden zijn. Wij moeten ook opgeven het geloof in de grootheid van onzen staat. Trouwens.... het lot van Holland wordt beslist buiten de grenzen.

Wanneer we zoo heerlijk over Holland praten, en zoo met God erbij, krijg je nog 'n hoop menschen mee. Maar we hebben dit uit te denken, dat elk land zijn leuze heeft waarin het volk wil gelooven.

Frankrijk, en dan denkt ieder aan de glorie van Napoleon, die niet besmet mag worden.

Engeland, de beheerscher der zeeën.

Duitschland, bezield met de teutoonsche furie, kultuur, en germanenbloed.

Amerika, het nuchtere land van moneymakers, voelt zich als heerscher over de aarde.

En Holland, lief Holland met zijn blauwe luchten, groene velden en uitgestrekte stranden, heeft eigen leusjes om het volk te suggereeren.

Doch wij die wakker zijn, moeten hen die in nationalisme verzanden, opporren en ook ons richten tot dat gedeelte der dienstweigeraars, dat nog aan het vaderland gelooft.

De dienstweigeraars zijn lastig voor den staat. Ze zijn als de horzels die rond om een paard zwermen en het prikken.

En tot hen die de vrede trachten te handhaven door in een leger te gaan en die zoo op hun menschlievendheid prat gaan dit. Er was eens 'n jongetje, dat zooveel van beesten hield. Toen vond zijn moeder, dat hij maar slager moest worden.

Wij zullen moeten afsterven aan veel wat ons is ingeboren, en het nationalisme moeten we afwijzen. Het goede van de natie blijft toch, ook al wordt het vaderland niet verdedigd.

Een nieuwe ideologie, die we evenzeer moeten afwijzen is het geloof dat de Volkenbond het wel zal klaarspelen. We hebben ook een nieuwe heilige dag, gewijd aan de heilige St. Wilson, die op scholen wordt gevierd en waartegen we moeten ingaan.

De Volkenbond is geen geloof waardig. Hij organiseert slechts de volgende wereldoorlog, spreekt af hoe het groote leger zal onderhouden worden. De Volkenbond is het middel van de groote machten om hun wil door te zetten.

Als we inzien, dat we dat alles voor ons anti-militarisme willen betalen, dan komen we tot een zuiverder inzicht.

Als Lindbergh de Oceaan over komt vliegen, speelt hij met den dood en vindt aan zijn voeten een enthousiaste wereld. Maar Sacco en Vanzetti, die strijden voor eeuwigheidsgedachten, voor opheffing, voor vrijmaking van het volk en ook de dood als inzet hebben moeten geven, genieten niet het enthousiasme van het volk.

Wij moeten zien te komen tot een nieuwe bezieling in de massa en laten zien dat dienstweigering een nieuw middel is voor kultuur. Als anti-militaristen moeten we denken aan onze taak, die we in West-Europa hebben te vervullen.

In Rusland hebben we gezien een poging tot het stichten van een betere menschenwereld. Binnen de sfeer van het kapitalisme zijn de Russen het verst er aan toe, doch zij hebben zich gedwongen gevoeld tegen het kapitalisme een militaire macht te vestigen, omdat zij ook nog verplicht zijn een kapitalisme er op na te houden.

Met ons nieuwe strijdmiddel kunnen we trachten Rusland te bevrijden van zijn ongewild kapitalisme en door konsekwent dienstweigeraar te zijn, hun de kans geven te toonen dat zij ook anders willen.

Laten we ons niet wijsmaken, dat het anti-militarisme sterk toeneemt. Als straks de krant komt met een oranje-band en de dominees en priesters met een oranjestrik om de arm en de veldpredikers weer worden losgelaten, dan vecht het volk weer.

En.... men kàn ontwapenen, want de gasoorlog eischt niet zooveel soldaten. Maar we hebben nog onze burgerwachten en onze bizondere christelijke burgerwachten. Wij hebben een bizondere taak te verrichten, die niet bestaat in hoera-roepen, laten we dat aan oranjemenschen en nationalisten over, wij moeten elkaar anti-militaristisch opvoeden, wij moeten komen tot groote krachtsontplooiing. We moeten door goede kernen te vormen de massa opvoeden.

Laten we dit congres beschouwen als een fakkel. In de bergen is het gewoonte, dat men vuren ontbrandt als de vijand komt. Dat ook wij een vuur ontsteken, dat anderen waarschuwt, een vuur, dat andere vuren weer aansteekt.

Een fakkel die doorgegeven wordt, die beteekent weest op uw hoede. De vijand nadert. Reeds flikkeren de zwaarden. Ons antwoord zal een persoonlijk en een gezamenlijk dienen te zijn. Doch als ieder voor zich zegt: op mij kunnen ze niet rekenen, de militaristen, zijn we al ver. Het anti-militarisme tenslotte is de strijd voor de vrijmaking der menschheid.

Ds. N. J. C. SCHERMERHORN.

Het is eigenlijk een droevig feit, dat het nog noodig is om congressen te houden, waar het beginsel der militaire dienstweigering wordt besproken en verdedigd.

Na den grooten oorlog van 1914—1918 hebben wij gedacht, dat de drang naar ontwapening sterk en onweerstaanbaar zou zijn, omdat de

menschen eindelijk tot het inzicht zouden zijn gekomen van het onzinnige, gemeene en onmenschelijke van het oorlogvoeren.

Geheel in tegenstelling daarmede zien we, dat er wordt voortgegaan met versterking van het militarisme en voorbereiding tot nieuwen oorlog. Het schijnt, dat het volk nog niets heeft geleerd. Nòg altijd kunnen de regeeringen de jonge menschen krijgen voor de kazerne. Het is zelfs niet noodig, daarvoor geweld te gebruiken. Is het eigenlijk niet bedroevend en getuigend van ellendige slapheid en slaafschheid van de groote massa, dat een eenvoudige oproep voldoende is om de jonge mannen te laten opgaan naar de kazerne, waar hun de opleiding voor het onzedelijke soldatenwerk wacht, waar zij zullen worden gedisciplineerd, geknecht, ontmenscht?

Ja, de moeders — en hoe hebben zij gejammerd tijdens den oorlog over het onzegbaar zware lijden der duizenden verwoeste jonge levens — geven hunne zonen zonder protest aan het leger, terwijl ze toch weten wat hun daar wacht.

Is het dan maar een frase, als de menschen zeggen, dat zij den oorlog verafschuwen. Waarom komen zij dan niet in opstand tegen den oorlog, die toch is de ontkenning van alle reine gevoelens, welke in een menschenhart kunnen wonen? Waarom verzetten zij zich niet tegen het voort blijven bestaan van het oorlogsinstrument: het militarisme?

Hier staan wij voor de groote, algemeen voorkomende fout: de zedelijke lafheid!

In het militarisme en in den oorlog viert deze lafheid haar hoogtij. Het militarisme is de triomf der lafheid.

Indien er menschen zijn, die zich willen wijden aan den afgod „Vaderland", welnu, laten zij het doen. Ik zeg hun, gaat gerust uw gang, dient uw afgod, wijdt aan hem uw bloed en uw leven, maar verlangt niet dat anderen, die in uw afgod niet gelooven, hetzelfde doen. Maar zij, die belang hebben bij deze afgoderij, behoeven offers voor hun afgod, zij moeten kanonnenvleesch hebben!

En.... zij roepen op en aan hun oproep wordt gehoorzaamd, want de slachtoffers durven niet te weigeren. De laffen, de slavenzielen gehoorzamen! Zij gehoorzamen, terwijl zij weten waartoe zij zullen worden bestemd, terwijl zij deze bestemming verafschuwen.

Dit is het meest kenmerkende van de slaafsche lafheid, dat men *wèl* al de ellende van den oorlog, de vernedering van de militaire opleiding aanvaardt, omdat men er toe gedwongen wordt, maar dat men *niet* in staat is tot 't brengen van een vrijwillig offer (vrijheidsgemis voor 10 maanden) voor een groot doel. Dit beteekent in waarheid niet anders dan zedelijke lafheid.

Hierin hebben wij een aanwijzing van de richting, waarin wij hebben te arbeiden. Vóór alles is 't onze taak om te doen doordringen het besef, dat het hoogste, wat een mensch bezit, is zijne persoonlijkheid. Op deze persoonlijkheid komt het vóór alles aan en deze verzet zich tegen knechting en discipline, omdat zij zich wil ontplooien tot zelfstandigheid.

Alleen die vrijheid, welke is geworden tot het alléén-gebonden zijn aan eigen geweten, is de sfeer, waarin deze persoonlijkheid zich kan ontwikkelen.

Daarom verwachten wij niets van boven af, niets van den staat. Van

die zijde kan de verlossing uit den greep van het militarisme nooit komen.

En wanneer de volken, d.w.z. de massa's der productieve werkers in de verschillende landen komen tot het inzicht, dat de oorlog, economisch, zedelijk, religieus, nooit is goed te keuren en dat daarom het militarisme geen recht van bestaan heeft, dan hebben zij te begrijpen, dat het op hun *eigen weg* ligt om zich daarvan te bevrijden.

Daarom is het toe te juichen, dat er reeds enkelen zijn, die dit toonen te beseffen. En deze weigeren! Deze bezitten den moed om hunne persoonlijkheid hoog te houden; zij hebben de slaafschheid en lafheid overwonnen en durven „neen" te zeggen, neen tot hen, die iets durven te vragen, te eischen wat dwars tegen het geweten, tegen de mooiste en zuiverste gevoelens ingaat.

Nòg zijn 't slechts enkelen. Maar de geschiedenis zal zich ook in dit opzicht herhalen; de tientallen zullen worden tot honderdtallen en deze weer tot duizendtallen. Steeds grooter zal worden het aantal van hen, die gaan begrijpen de diepe beteekenis van het oude woord: wat baat 't den mensch de gansche wereld te winnen, als hij schade lijdt aan zijn ziel?

Laat ons prediken de onschendbaarheid van die hoogste majesteit, welke den naam draagt van „mensch". Dan wordt ons majesteitsschennis alles wat het waarachtig-menschelijke schaadt. En zou dit niet in de eerste plaats wezen de opleiding tot *on*menschelijkheid, immers tot vernieling, tot verminking, tot moord, welke het militarisme beoogt?

Daarom zal hij, die zich niet wil schuldig maken aan majesteitsschennis, geen soldaat kunnen worden. Hij zal weigeren, rustig en beslist.

Verslag van de Zondag-bijeenkomsten.

H. J. MISPELBLOM BEIJER. (Rem. Pred. te Dordrecht).

Twee figuren hebben me in de afgelopen winter sterk getroffen. Een figuur uit een roman en een uit de historie. Een danseres en een veldheer. Eva Sorel en Napoleon. Jakob Wassermann en Emil Ludwig zijn er m.i. in geslaagd om ieder op eigen wijze en met eigen middelen een mens te tekenen als natuurverschijnsel. Zij staan buiten de wet, zijn a-moreel. Het leven is hun een spel. Eva voert het op tot de hoogste verfijning of liever „ik wilde omhoog klimmen — het ging als op vleugels". Zij is onaantastbaar en voor geen verleiding vatbaar, want haar wezen valt met dat der natuur samen. Haar kracht is natuurkracht. Grillig is zij als de natuur en straks zal zij als deze vergaan in vuur, bloed en modder — een afgerukte bloem. Wat Eva uitbeeldt met haar lichaam, beeldt *Napoleon* uit met de volkeren van Europa. Hij bouwt een rijk en kroont zichzelf en dit alles uit een a-morele natuurkracht. Hij kan slechts bevelen, niet gehoorzamen, want wie gehoorzaamt erkent een andere macht buiten zich en dat kàn hij niet. „Ik ben een man die men doodt, niet beledigt", zei de eenzame banneling.

Hier ook is een zedelike beoordeling feitelik onjuist. Door menselik vernuft en sluw overleg kan deze rots wel worden ondermijnd, maar ook in zijn val is hij groot. Het leven is hem een avontuurlik spel, waarbij hij alles en allen inzet.

„Ziedaar een mens", zei Napoleon toen hij Goethe zag. Hij herkent een gelijke. Terecht merkt Ludwig op, dat het meer een indruk dan een oordeel is. Napoleon ziet zo niet alleen de andere wereldbeheerser, maar ook het andere beginsel. „De vereniging der europese volken zal vroeger of later door de macht der feiten komen. De stoot is gegeven en na de val en het verdwijnen van mijn systeem zal m.i. in Europa geen ander evenwicht meer mogelik zijn dan de band der volken." „De oorlog is een anachronisme. Eens zullen de overwinningen zonder kanonnen en zonder bajonetten worden behaald." Terwijl hij tot zijn dood op de grenadiers vertrouwt, is hij zich vaag bewust van het andere.

Dit „andere" denkt de wijze, beeldt de kunstenaar, spreekt de profeet. Bewust zijn zij zich van de opperste strekking. Zij leven uit het beginsel dat zich wil verwerkeliken. Hieruit leven en streven, strijden en werken, lijden en sterven zij. De natuur weerstreeft. Daar zijn traditie, zelfhandhavingsdrang, machtsbegeerte. Maar zo is het immers alom? Zoals het aardoppervlak zich vormt en hervormt door een eindeloze reeks van evoluties en revoluties heen, maar de geest blijft werkzaam en zet natuur tot kultuur om, al is het aan de voet der vulkanen, zo blijft de geest in mensenhart en mensenwereld bevrijdend werkzaam en bereidt daarmee de hoogste vreugden.

Het is een wijze als de chinese Kongtse of de Griek Sokrates, het is een profeet als de jood Jezaia of de Christen Tolstoy, het is een leider als de indiër Gandhi die spreekt van een geestelike groei, van een

komende eenheid, van een wordende vrede. Telkens weer reikten zij boven hun eigen beperkingen uit en grepen dat wat is van de eeuwen.

Toch is er een diepe kloof tussen het natuurlike en het geestelike genie; het mag zijn dat zij elkander herkennen, verder gaat het dan toch niet. Dostojewski's groot-inquisiteur herkent de Christus, maar hij kan met hem niet leven. Wat slechts mogelik is, is dit, dat bij het scheiden de Christus een kus geeft. Deze begrijpt, gene niet.

Dit verschil wordt het treffendst openbaar in hun houding tegenover de massa. Napoleon staat vreemd tegenover het wezen der massa. Deze is zijn materiaal. Instinktief weet hij het gevoelige punt te treffen, zijn soldaten in het hart te grijpen, maar hij blijft de bergstroom die alles meerukt, zich een weg baant, meedogenloos. Allen moeten mee, zoals hij zelf mee moet. De dienstplicht voert hij in om maar mensenmateriaal te hebben — wat vraagt hij om hun gevoelens, hun begeren? Als alles instort door verraad, dan zegt hij: „mijn schaakspel raakt verward!" In zijn dwingende vuist ligt het lot der volkeren, maar hij blijft de eenzame.

Ook profeten en denkers zijn eenzaam. Maar anders. Zij willen niet dwingen, niet fascineren, niet meeslepen. De mens is hun geen materiaal. Zij doen een beroep op het beste. Zij willen bevrijden. Tegen de slavernij keren zij zich. Om bewustwording roepen zij. Gedrongen worden ze door het geestelik beginsel, dat zij in ieder mens te leven weten. Als een zon stralen zij uit, zetten zij om, wekken zij op. „Wij zijn op deze aarde geplaatst om opgevoed te worden en anderen op te voeden tot vrijheid en zelfstandigheid, tot absolute geestelikheid." Soms wordt het leven hun een verheven spel; dan breekt de humor door en straalt de glimlach. Zij zijn de ware leiders, terwijl zij één zijn met het beste in de anderen.

Al blijft de belichaming dezer twee beginselen zeldzaam, toch zijn de twee hoofdrichtingen aanwijsbaar.

Dat het huidige produktiesysteem is vastgelopen wordt algemeen erkend. Dat men het handhaven wil tot het uiterste eveneens. „Nog raast de reus „kapitalisme" ongebonden door de landen, alles neerdrukkend, wat hem in de weg komt." Het lot der volken is in handen van een a-morele, onpersoonlike, mechanistiese macht. Ternauwernood staat er iets menseliks op of het wordt vergiftigd. Ook het beste wordt in dienst van het slechtste gesteld. Wetenschap, kunst en godsdienst prostitueren zich onbeschaamd. Wat bedoeld is als organisatie, wordt tot onderdrukkingsinstrument. Men aanbidt heidens de strijd. Keuze heeft men niet, men wordt tot dienst gedwongen. Deze z.g. plicht is een natuur-noodwendigheid geworden. Willen, kunnen wij buigen?

Alom werkt het nieuwe beginsel, het „andere". Voor ons zelf streven wij naar innerlike ordening en zelftucht. Zelfopvoeding wordt al meer het parool. Wat de grootsten in hun vizioenen hebben gezien, wordt wetenschappelik tot waarheid. De heilige en de wijze vinden elkaar. Daar dringt iets in naar omhoog.

Van dwang gaat het tot drang. Zoals De Ligt ergens schreef, dat de dwang afneemt naar mate het bewustzijn stijgt, dat wij steeds meer rekening houden met innerlike aanleg, vermogen en begaafdheid, zo zal het in steeds groter kring worden. Wie geestelik, dus kultureel wil wer-

ken, zal dienen de dwang steeds meer op te geven. Hoe meer wij vertrouwen op onze innerlike drang, des te sterker staan wij in onze weigering. De besten hebben wij aan onze zijde. Laat ons strijden!

Dr. HELENE STÖCKER. (Duitschland).

Deze zoo juist gekomen van een internationaal congres der War Resisters' International, brengt de groeten van dat congres aan de vergadering over. Met vreugde gedenkt spr. dat Holland het land is waar de dienstweigering haar grondvesten vond. De W.R.I. bijv. werd in 1921 te Bilthoven gesticht.

Dienstweigering als woord klinkt negatief, doch er is iets onafscheidelijk positiefs aan verbonden. Eenerzijds willen wij niet meewerken aan de voorbereiding tot oorlog, anderzijds werken wij aan den opbouw eener nieuwe samenleving.

De oorlog 1914—1918 werd gevoerd onder de leuze een einde te maken aan alle oorlogen. In Engeland hebben duizenden jonge mannen zich aan deze schoone (!) gedachte gegeven — misschien omdat ze het inderdaad geloofden — en zijn er voor gestorven.

Maar na tien jaren is men bezig met ontwapeningsconferenties, omdat alle landen zich direct na den oorlog weer tot de tanden toe hebben gewapend. Genève is bevolkt met militaire experts van alle naties, doch dat men er komt om kanonnen te vernietigen, gelooft niemand meer.

Toen de afgevaardigde van China zeide, dat zij bereid zouden zijn wapenen en munitie in de zee te werpen, zoo slechts de anderen het ook zouden doen, was een uitbundig gelach der diplomaten daarop het antwoord.

De ter zake kundigen nemen ontwapening niet voor ernst, we weten dus, dat we van een Volkenbond niets meer te verwachten hebben. Doch dan rijst de vraag: wat kunnen wij zelf doen om ons ideaal te verwezenlijken. Wij zien dat overal in Europa de zich noemende voorstanders van anti-militarisme, de soc.-democraten, met wetten op het tapijt komen om te bewapenen.

In Duitschland zijn vele geheime militaire organisaties en de Stahlhelmdag ligt nog velen versch in het geheugen. Nu zoeken de soc.-democraten en de dem. partijen een militie in te voeren tegen de fascistische Stahlhelmers. Men weet dat elke partij in Duitschland zijn goedgeorganiseerde en gedisciplineerde troepen heeft (Reichsbanner, Rote Front Kämpfer, Hakenkreuzler, enz.)

Doch niet alleen in Duitschland is het zoo. De „pacifist", soc.-dem. Paul Boncourt heeft in Frankrijk een wetsontwerp ingediend, waardoor ieder Fransch ingezetene, man of vrouw, van jeugdigen leeftijd af verplicht wordt op elke hem opgelegde wijze aan den oorlog of oorlogsvoorbereiding deel te nemen.

Doch ook in andere landen is het precies eender. De nieuwe republieken Polen en Tsjecho Slowakije, zijn bekend als landen der reactie, trots er soc.-dem. regeeren.

Het is van belang dat wij al de bewegingen van de bewapenaars gade slaan, want men kan slechts goed strijden, wanneer men zijn tegenstander kent.

We hebben thans in 22 landen onze medestrijders. Hoe, in welken vorm kunnen wij het best internationaal onzen hardnekkigen vijand bestrijden? Wij willen een betere samenleving, wij willen opheffing van de onderdrukking der gekleurde rassen.

We moeten ons daarbij afvragen hoe het toch komt, dat de regeeringen het volk toch altijd weer met zich mee krijgen, terwijl het volk toch innerlijk tegen oorlog is. Er moet in het diep onbewuste van den mensch iets zijn dat op vernietiging aanstuurt. De gruwelijkheid is de oudste feestvreugde van den primitieven mensch. Het beschamende is dat de drang naar haat vaak even groot is als die naar liefde.

De mieren gaan door voor oorlogszuchtig. Doch door een leerling van Prof. Forel is een interessante proef genomen. Hij gaf de mieren op hun rooftochten hun eitjes mee en gaf ze goed te eten. En wat bleek? Dat hun roofinstincten plaats maakten voor vermenigvuldiging.

Hieruit kan men leeren dat honger vaak onbewust een drang naar moorden doet ontstaan. En daarom zal het de menschen ook beter gaan wanneer zij geen hongerproblemen meer zullen hebben. Dan zullen de menschen zich ook op vermenigvuldiging gaan toeleggen. Doch nog vele zware ervaringen zal de menschheid moeten doormaken. Vroeger is de oorlog misschien noodzakelijk geweest, doch tegenwoordig beteekent het de zelfmoord der menschheid.

Voor ons bestaat slechts een religie, die der menschelijkheid, die de grondslag der wereld zal dienen te zijn.

En in die religie is geen plaats voor oorlogvoeren.

A. M. FARUQUI. (Engelsch-Indië).

Het is niet algemeen bekend, hoe de Indische troepen naar Europa werden gebracht bij het begin van den wereldoorlog, hoe zij behandeld werden en hoe zij gevoed werden in de legerplaatsen, daarom kan het van belang zijn, deze verhandeling te beginnen met een beschrijving dezer gebeurtenissen.

Toen de oorlog uitbrak, zond het Britsche gouvernement de soldaten in Indië eenvoudig aan boord van transportschepen en beloofde hun families eenige maanden soldij als voorschot, maar vertelde er niet bij vanwaar deze edelmoedigheid! Eenmaal aan boord zijnde, werden zij ontwapend en onder bewaking van Engelsche soldaten geplaatst. Zij wisten niet waarheen zij gingen, maar dachten dat zij werden overgebracht naar een andere garnizoensplaats. De schepen bereikten Egypte, maar nog was de reis niet ten einde. En zoo kwamen zij in Europa — voor de eerste maal in hun geschiedenis. Eenmaal op vreemde bodem zijnde, waar van alle kanten de wapens hen omringden, moesten zij naar het front marcheeren en werden aldus gedwongen te vechten. Natuurlijk had men er voor gezorgd, dat er bloemen

werden gestrooid en gelijksoortige betuigingen om hun enthousiasme bij te brengen, wanneer zij door de Fransche steden en dorpen marcheerden; — niet te vergeten de gelegenheid om aan hun sexueele instincten te voldoen door verkeer met ziekelijke Fransche vrouwen.

Practisch ontvingen de soldaten geen betaling toen zij eenmaal aan het front waren. Dit feit kan worden bewezen door verklaringen van gevangenen, die in handen der Duitschers zijn gevallen, daar, toen zij gevangen werden genomen, zij geen geld bij zich hadden, terwijl de Engelsche soldaten altijd nog wel iets bezaten. En zoo moesten zij vechten voor niets — behalve voor wat was uitbetaald aan hun families.

En dus hield het Britsche gouvernement het geld in kas, terwijl het de getrouwe soldaten van het wereldrijk, zijn helden, die het zoo zeer bewierookte, liet bloeden en sterven voor mooie leugens, hun opgedrongen door wetten en bajonetten.

Naar vermeld wordt zijn van de bijna 200.000 man Indische troepen — bijna ⅔ van het totaal aantal Indische soldaten — slechts 50 % huiswaarts gekeerd, terwijl slechts ongeveer 600 door de Duitschers werden gevangen gemaakt. De rest kwam om op de slagvelden, niet slechts omdat zij geplaatst waren tusschen twee vuren (— Engelsche soldaten moesten bij de minste verdachte beweging, van achter op hen schieten —), maar ook in de onmogelijkste, onverdedigbare sectors van het slagveld waren geplaatst zonder behoorlijke uitrusting of getraind voor een Europeesche oorlogvoering tegen de moderne legers van de imperialistische mogendheden. Zonder twijfel vochten zij dapper, overeenkomstig de tradities van hun kaste of ras.

Het eenige resultaat van dit zinlooze, onbarmhartige gebruiken van Indische soldaten was, dat toen dezen thuis terug kwamen, invalide en onverzorgd, en hun kasten en stammen bekend werden met hun onschuldig lijden, deze rassen oproerig en opstandig werden. Deze stammen en kasten begonnen het militarisme te bestrijden en zoo ontstond een sterke anti-mil. beweging. Daarom ontbonden de Indische autoriteiten vele cavalerie-regimenten, die geweigerd hadden nog eenige militaire dienst te verrichten. Begrijpend de ernst van het gevaar van deze ontwaakte anti-mil. geest onder de gewone soldaten massa's, deed de britsche, imperialistische regeering concessies aan de Indische bourgeoisie, van wien zij verlangde, dat zij deze geest zou bestrijden.

De invalide soldaten kregen zonder twijfel gedeeltelijk „werk", n.l. slecht betaalde lange werkdagen in de meelfabrieken en dergelijke zware arbeid, of men gaf hun een stuk land ter bebouwing, nauwelijks toereikend, maar dat alles maakt hen meer tot gevangenen dan tot vrije menschen. Zij kunnen noch behoorlijk werken, noch gebruik maken van de liefdadigheid, welke meer in woorden dan in daden werd betoond. Eenige maanden geleden verzamelde zich een aantal soldaten in de Punjab en bezetten met geweld — dat meer schijn dan werkelijkheid was — het landgoed van een adellijk man, wien het land geschonken was, dat zij in bezit wenschten te nemen. Toen de dienaren van het gezag er heen gingen tot hulp van den reeds rijken bourgeois en hun vroegen waarom zij dit deden, antwoordden zij, dat zij het land dringender noodig hadden dan de heer groot-bezitter, wien de

landen door het gouvernement werden geschonken, terwijl zij zelf van honger stierven na te hebben gevochten en gebloed voor de heerschers. Ziehier een voorbeeld van zuiver gevoel en verstand, dat veld wint onder de eenvoudige soldaten, welke nog niet geïnfecteerd zijn door kapitalistische welstandsideeën.

Maar de zoogenaamd „Indische" regeering bereidt zich voor op erger tijden, erger voor zichzelf zoowel in Indië zelf — want het heeft de consekwenties onder oogen te zien van de verarming der bevolking gedurende reeds verscheidene geslachten, — als buiten Indië door de komende imperialistische oorlog om de wereldmarkten. Zij wil nu haar oude politiek, n.l. om de Indiërs buiten het militaire beroep te houden, opgeven, maar de Indische bezittende en woold-be-bourgeoisklasse als recruten vangen voor haar kapitalistische doeleinden, zoowel binnens- als buitenslands, dit als een concessie aan de Indische bourgeoisie voor den strijd tegen Indische arbeiders en boeren en om een deel van de buitenlandsche export-markt.

De lang gekoesterde droom der Indische nationalisten, om in 't leger te gaan, werd verwezenlijkt, waardoor er een band geschapen werd tusschen de Engelsche en de Britsch-Indische bourgeoisie tegenover de produceerende, arbeidende klasse.

De Britsche regeering heeft beloofd Indiërs tot officieren op te leiden, onder voorwaarde, dat zij bereid waren voor Britsche imperialistische doeleinden en belangen te strijden, zoowel in Indië, als daarbuiten. Dit vleit en behaagt de domme Indische bourgeoisie, die slechts nationalisten zijn in naam, maar in werkelijkheid internationale bourgeois, in kapitalistischen zin, handlangers en vrienden van hun eigen onderdrukkers.

Thans worden eenige „loyale" Indiërs uit aristokratische en invloedrijke kringen naar Engeland gezonden, om daar een twijfelachtige, militaire opleiding te krijgen voor ondergeschikte posities in het leger. Ook belooft Engeland een militaire opleiding aan alle Indische studenten, wier loyaliteit ten opzichte van het Britsche gezag, ontwijfelbaar is gebleken.

Indien de zaken op deze wijze doorgaan, behoeft het geen verwondering te wekken, wanneer er in Britsch-Indië een burgeroorlog uitbreekt tusschen pro- en anti-Britsche bourgeoisie, zooals we dat op 't oogenblik zien in China, waar de Chineezen elkaar dooden voor de belangen van den internationalen exporthandel. Het is daarom ten zeerste noodzakelijk zich uit alle macht te verzetten tegen de vermilitariseering van Indië, die dan aangeduid wordt als „verindisching van het leger".

Gandhi staat in heel de wereld bekend als een groot en standvastig pacifist en anti-militarist. Maar jammer genoeg moet toegegeven worden, dat hij nooit standvastig was en ook niet *is*. Vandaar dat zijn pacifisme — omdat het een „halfheid" is — nu eens op 't eene, dan op 't andere belang gericht, niets uitwerkt. Terwijl hij zich heftig verzet tegen geweld-in-het-algemeen, geldt dit meer de gevallen van geweld gebruikt tot bevrijding der massa, dan dat het gericht is tegen het *Staats*geweld.

Hij gelooft niet, dat geweld, door Regeeringen ten haren behoeve

ingesteld, noodzakelijkerwijs bij tijden het geweld onder het volk te voorschijn roept.

Terwijl hij bij personen en groepen het geweld wenscht opgeheven te zien, meent hij, dat onpersoonlijk regeeringsgeweld noodzakelijk, ja misschien in uiterste gevallen wel *goed* is.

Deze opvatting staat lijnrecht tegenover elk begrip van geweldloosheid en van een vredelievende, op broederschap gegrondveste maatschappij. Wanneer de een of andere groep van menschen 't recht hebben, om in naam van Maatschappij, Staat en Orde vormen van geweld vast te stellen of, waar zij al vastgesteld zijn, ze te handhaven, — welke zedelijke belemmering is er dan voor anderen om dat geweld met ànder geweld te beheerschen, en zoo een eigen soort geweld te vestigen?

Zoo zien we de eene partij na de andere opkomen in groote eensgezindheid omtrent het feit, dat de een of andere vorm van geweld het volk moet opgelegd worden en gehandhaafd moet in naam van Grondwet en Staat.

En in dit opzicht is Gandhi niet anders, niet beter dan 't gewone soort menschen, die vergiftigd zijn door de tot gewoonte geworden onderworpenheid aan de een of andere vorm van geweld.

Hij spreekt van schurken en roovers, zonder poging tot onderscheiding tusschen degenen, die al hèbben genomen van het Maatschappelijk Bezit, en degenen, die er van *wenschen* te nemen, en zonder uit te maken, wiè van deze beide categorieën nu de eigenlijke en werkelijke roovers zijn.

In dit geval moet — volgens Gandhi — de wettelijke bescherming van door sommigen gestolen maatschappelijk bezit (of dit nu gebeurde door de bourgeoisie in hare persoonlijke verschijning dan wel in haar werk van staats-beheer) voor altijd verzekerd blijven.

Maar zij zijn 't dan ook niet, die geweld en roof wenschen uit te roeien, maar integendeel degenen, die hun eigen vorm van geweld graag wenschen te handhaven, om voordeel te trekken van maatschappelijk bezit en sociale verwording.

Zoolang dit alles deel uitmaakt van de geestelijke houding van socialisten, pacifisten en humanitair-overtuigden, behoeven wij geen enkele vooruitgang of verbetering door geweldlooze middelen te verwachten, nòch bij het individu, nòch bij de gemeenschap.

Maar wij zijn hier om de menschen op te heffen en verder te brengen, om er voor te strijden met geweldlooze middelen. En die middelen bestaan in het getuigen van de sociale waarheid om haar zoo, in onvermoeide herhaling eindelijk te doen doordringen.

Het is niet mijn bedoeling om te beweren, dat Gandhi zelf onmiddellijk betrokken is bij de een of andere staatsrechterlijke geweldpleging jegens menschen, maar toch — zoolang als hij niet àlle bestuur, (d.w.z. deelen der maatschappij, die heerschen over het geheel) loochent of zoolang hij 't eene bestuur zedelijk steunt tegenover het andere, zoolang staat hij, zij 't dan ook zijdelings, aan den kant van het geweld.

Persoonlijk geloof ik niet, dat Gandhi een leidend aandeel zou nemen in éénig bestuur, maar het feit, dat hij de verkiezing van het

een of ander bestuur zou steunen liever dan zich afkeeren van *alle* regelingen, die bestuursgeweld tegenover menschen mogelijk zouden maken, is genoeg om mijn bewering te staven.

Gelukkig voor Indië, is niet het geheele volk bereid om in het leger te gaan, zelfs niet, wanneer een of andere regeering over voldoende geldmiddelen en macht zou beschikken, om de algemeene dienstplicht in te voeren.

Het gevaar voor Indië en de wereld, wordt er echter niet minder om, ook al recruteert een regeering slechts een millioen strijdbare mannen uit de 320 millioen Indiërs. Tijdens den wereldoorlog bestond de gedwongen bijdrage van Indië meer uit geld en dood materiaal, dan uit menschen. Van de anderhalf of 2 millioen gerecruteerden, droegen slechts een half millioen wapens en slechts een kwart millioen was werkelijk in de vuurlinie. Toch mag het feit, dat zij in staat waren, tientallen millioenen ontzag in te boezemen en te dwingen aan de vernieling mede te doen, niet over 't hoofd gezien, noch onderschat worden. Daar de bevolking van Indië 1/5 van de wereldbevolking omvat, is het terrein voor anti-militaristische agitatie en actie zeer groot. Deze actie is des te meer noodzakelijk, met het oog op Indië's belangrijke uitgestrektheid. Ofschoon de pogingen van onze kapitalistische en „anti-kapitalistische" staatshandhavers om het geheele volk te recruteeren voor een volgende oorlog, al bij voorbaat tot mislukking gedoemd zijn, blijft het desniettemin toch noodzakelijk om al 't mogelijke te doen, die pogingen te verijdelen. Maar anti-militaristische en goedbedoelde socialistische woorden alleen, zijn niet voldoende. Het is noodzakelijk een socialisme te propageeren, het eenige werkelijke socialisme, dat elke geweldsorganisatie uitsluit. En dit kan slechts bereikt worden, als alle socialisten inzien, dat elke regeering van een deel der bevolking over het geheel, ten scherpste bestreden moet worden, zelfs al noemt zulk een regeering zich arbeidersregeering, of overgangsvorm naar de socialistische gemeenschap. Alle wetten moeten noodzakelijk leiden tot belemmering van leven en vrijheid. Wij kunnen niet protesteeren tegen oorlog en geweld en tegelijkertijd wetten aanvaarden, zelfs de meest „socialistische" niet. Want wetten vooronderstellen het geweld en de organisatie van het geweld van enkelen over anderen, tenslotte leidend tot binnen- en buitenlandsche oorlogen.

Waar het einddoel van maatschappij en menschheid is: het worden tot een organisch geheel om zoo geweld in eigen binnenste of tusschen de deelen onderling te vermijden, daar moet het bestendigen van scherpe afscheidingen noodzakelijkerwijs leiden tot een andere re-organisatie van het geweld — tot een nieuw geweld tegen het oude en tegen het nòg nieuwere.

De eenige regeling, die wij daarom erkennen kunnen, is de regeling, besloten in een organische, ònverdeelde maatschappij, waarbij de rijkdom van ieder individu de rijkdom der geheele maatschappij vermeerdert.

Wanneer wij de gescheurde grondslag van Eenheid bestendigen, aanvaarden of niet-bestrijden, — een grondslag, waarbij één deel al de overigen vernedert tot dood materiaal, — dan kunnen wij nooit

optrekken tegen het militarisme, hòe oprecht we het ook meenen, maar zullen niets anders doen dan er tegen blijven schelden, terwijl wij het rustig verder laten heerschen.

Om nu te komen tot deze volledige organische eenheid in de maatschappij, die we *Socialisme* noemen, moeten wij vanaf dit oogenblik voor deze gedachte strijden, in plaats van op zijwegen te geraken, zooals al onze „óók-socialisten"-vrienden doen.

Alleen wanneer wij geweld in èlken vorm kunnen voorkómen, van het individueele tòt het staatsgeweld, óók van socialistische regeeringen of wat voor anderen naam ze ook dragen mogen, alleen dàn zullen we het socialisme, het klassenlooze socialisme dichter benaderen. De waan, dat de Staat zal doen, wat de Maatschappij niet kàn of niet wil doen, moet met wortel en tak worden uitgeroeid, wanneer wij socialisten willen zijn in den waren zin van het woord.

Natuurlijk kan er in een socialistische maatschappij, zooals wij die trachten te prediken, geen sprake zijn van loonen en salarissen. Wat wij wenschen is de maatschappelijke verzekerdheid van elk lid door de maatschappij als geheel.

Loonen en salarissen zijn onvermijdelijk in een maatschappij — zoo die deze naam al heelemaal verdient — waar de productie-middelen en de producten niet aan de geheele maatschappij toebehooren, maar aan een groep particuliere bezitters of politieke vertegenwoordigers. In zulk een verband is uitwisseling van macht noodzakelijk, evenals de zorg voor het machts-evenwicht. Maar voor socialisten, die de maatschappij willen als een organisch, bewust en ònverdeeld geheel. bestaan deze eischen *niet*. Hier wordt gewerkt om alles voort te brengen, wat noodig is en wat voortgebracht kàn worden uit grondstoffen, die nu uitsluitend toebehooren aan een paar eigenaren en besturen ter wille van hun eigen verrijking.

Zoolang als dit alles mag blijven bestaan, blijft alle practisch werk om georganiseerd en ongeorganiseerd geweld te vernietigen, illusie en ijdel gepraat-zonder-einde.

Het is mijn ernstige wensch en verwachting, dat dit congres een houding tegenover de methode van verwerkelijking van een geweldlooze vrede zal aannemen, zooals ik die de „stoutmoedigheid" heb gehad te schetsen.

MADELEINE VERNET. (Frankrijk).

Ik acht me gelukkig u de groet over te brengen van de Fransche kameraden, die met gelijke idealen bezield zijn als gij. Al vormen wij nog maar een kleine minderheid onder de menschen, wij voelen ons sterk doordat wij strijden voor de toenadering van alle volken en doordat wij de waarheid aan onze zijde hebben.

Ik zal trachten u de toestand onder de zeer verdeelde Fransche kameraden te schetsen. Wij die gedurende den oorlog vochten voor den vrede, in weerwil van de machthebbers, wij hadden gehoopt dat de oorlog ten minste een les voor het arbeidende volk zou zijn ge-

weest en dat de oorlog de arbeiders duidelijk aan 't licht had doen komen de leugen van al de dogma's, waarvoor men hen van hun kindsheid af respect heeft weten in te boezemen. Wij hadden gehoopt, dat de arbeiders begrijpen zouden, dat hun vaderland slechts de arbeid is, die voedsel voortbrengt en de menschen beschermt en die hen broederlijk vereenigt.

Helaas! wij hebben moeten erkennen, dat onze hoop voorbarig was. De na-oorlogstijd is een even wreede les geweest als de oorlog zelf. Het overwinnende Frankrijk heeft de oude militaristische instincten voelen herleven, zijn liefde voor uniform en parade; het is weer geworden het Frankrijk dat Napoleon toejuichte. En toen wij, anderen, strijders voor den vrede, gezien hebben op welke wijze het volk de overwinning vierde, hebben wij ons afgevraagd of wij er niet aan moesten wanhopen nog ooit het volk te doen begrijpen, waar het in werkelijkheid om gaat.

Maar weldra, na de dronkenschap en de feestelijkheden van 1918 en 1919 begonnen de teleurstellingen. De gedemobiliseerde soldaten bevonden bij hun terugkeer, dat alles niet ten goede veranderd was. Werk was er moeilijk te vinden, de levensmiddelen waren duur. En toen begon het moeilijke leven. Zij die welstand gekend hadden, hadden zich nu tevreden te stellen met een matig deel en zij die nooit anders dan een matig deel gekend hadden, vervielen nu tot armoede. Men moest thans de overwinning betalen met de opbrengst van den arbeid, zooals men haar gekocht had tegen den prijs van bloed en leven der duizenden mannen, op de kerkhoven achtergebleven.

Van 1919 tot nu toe zijn de belastingaanslagen steeds gestegen. Ieder jaar heeft men er nieuwe bijgemaakt, en de arbeider, verpletterd onder deze directe en indirecte heffingen, is voortdurend in welstand achteruit gegaan. Als vanzelf zijn het de arbeiders, de hand- en hoofdarbeiders, die er door getroffen worden. De rijken, als altijd, weten hun zaken wel zoo te regelen, dat het hun niet deert. Ook zien wij naast de arbeiders en beambten, voor wie het materieele bestaan al moeilijker wordt, de weelde der parvenu's en der lediggangers zich als een uitdaging ten toon spreiden.

Op het oogenblik maken wij een werkeloosheidscrisis door, die de geheele winter geduurd heeft en nog niet geheel geëindigd is. In de groote centra zijn duizenden arbeiders zonder werk gebleven en tot in de kleine industrieplaatsen heeft de crisis zich laten merken.

Er heerscht een algemeene ontevredenheid; maar verre van een les te zijn, versterkt de ontevredenheid de slechte geest onder het meerendeel der menschen. Er zijn er, die met spijt aan den oorlogstijd terugdenken en die hopen dat, als er weer een oorlog uitbrak, hun toestand zou kunnen verbeteren.

Al deze moeilijkheden en al deze rampen, voortgekomen uit den oorlog en uit de „overwinning", zijn oorzaak geweest van allerlei politieke en sociale verdeeldheid. Ieder heeft de verantwoordelijkheid van zich afgeschoven; in plaats van te erkennen, dat allen bedrogen waren geworden, en in plaats van zich te vereenigen om een betere sociale toestand in het leven te roepen, hebben de arbeiders zich verdeeld. De politieke partijen en de vakvereenigingen zijn steeds voort-

gegaan hun krachten te verbrokkelen. Zoodra een verschil van gevoelen ontstaat in de boezem van een groep; — in plaats van dan z'n toevlucht te nemen tot verzoening, splitst de groep zich in twee deelen, die zich op hun beurt bij de eerste oneenigheid weer splitsen.

Ziedaar de Fransche mentaliteit van heden. Zooals ge ziet, is deze niet bijster mooi. En voor ons, anti-militaristen, is het moeilijk ons geluid te doen verstaan te midden van al die twisten en naijver.

Daardoor is het ook te verklaren, hoe de algemeene mobilisatie-wet, de wet-Boncour genoemd, in de hoofden van onze regeerders heeft kunnen opkomen. Indien de arbeiders één waren geweest en solidair, zou men nooit over een dergelijke wet hebben durven praten. Maar dank zij de verdeeldheid kunnen de meesters zich alles veroorloven.

Deze wet, waarvan ge zeker al gehoord hebt, wil de mobilisatie van alle mannen en vrouwen, zonder onderscheid van leeftijd. Zij mobiliseert alle krachten en alle bonden om ze ter beschikking van het leger te stellen; zij mobiliseert alle harten en hoofden; zij brengt alle Franschen onder de heerschappij der kazernes.

Deze wet, in 4 dagen aangenomen in de Kamer, is nu in behandeling bij de Senaat. Zij is slechts een bewijs te meer van de rampzalige geestestoestand der verdeelde Franschen.

Thans wil ik u spreken over onze strijd voor de vrede en over onze verwachtingen.

Al zijn wij niet het groote aantal, wij antimilitaristen, toch hebben wij het gevoel een werkzame kracht te zijn.

Met het gevaar, door die wet-Boncour ontstaan, voor oogen, hebben wij ons weer opgericht, uit behoefte om ons te vereenigen. En wij hebben een comité van actie tot stand gebracht tot bestrijding van de oorlogzuchtige plannen der machthebbers. In dit comité hebben wij alle anti-militaristen vereenigd, van wat voor philosophische of godsdienstige richting ze ook mogen zijn. Want om onze strijd krachtig te kunnen voeren tegen deze wet-Boncour, was het noodzakelijk in onze pogingen daartoe eenheid te brengen. Zoo hebben wij dan meetings kunnen organiseeren en geschriften verspreiden om de gevaren, aan deze nieuwe militaire wet verbonden, in het volle daglicht te stellen. Wij weten nog niet wat het eindresultaat zal zijn. Maar op z'n minst zouden wij toch willen, dat allen er de les uit hebben geput: het zich vereenigen van alle arbeiders tegen het regeeringsgeweld en de geldmacht.

Het imperialisme van het geld is het allergrootste gevaar. Dat bedreigt ons het meest, omdat, zonder zich daarvan rekenschap te geven, alle individuen erbij betrokken zijn.

Niemand bemerkt de omzetting der sociale waarden; niemand wil toegeven, dat langzaam aan het kapitaal, als levenlooze macht, bezig is de plaats in te nemen van de arbeid, die de eenige levende macht is van een volk.

Het geld bezit slechts fictieve waarde. Verbrand een bankbiljet en en gij hebt noch een graankorrel uit de aarde noch een stuk steenkool uit de grond verkregen. De rijkdom van de wereld zit niet in de brandkasten der bankiers, maar zit in de armen der arbeiders. Een voorwerp bezit slechts de waarde, die het als dienst bewijst aan de

menschheid, hetzij voor behoeften van lichamelijken of van geestelijken aard. Maar tegenwoordig maakt de behoefte om geld te produceeren, dat men hoopen onnutte dingen vervaardigt, zonder voordeel voor iemand, zonder schoonheid, — enkel om handel te drijven en winst te maken.

Tal van die onnutte industrieën brengen handen tot bezigheid, maar verbruiken ze. Wie niet nadenken vinden dat prachtig: want het verschaft immers werk. Doch arbeid heeft alleen reden van bestaan, als hij waarachtig ten dienste van de menschheid is. Het doel van de arbeid is de mensch te bevrijden van de afhankelijkheid van de stof, en hem toe te staan zich zedelijk en geestelijk vrij te maken.

Hier hebben wij een fundamenteel probleem van opvoeding. En in die zin zijn wij in de kring van „la Mère Educatrice", welke ik hier vertegenwoordig, reeds een 10-tal jaren werkzaam. Wij zijn van oordeel, dat „de vrede onder individuen en volkeren" vóór alles een vraagstuk van opvoeding is. Geen kunnen zonder kennen. Daarom opvoeding als basis van onze sociale arbeid. Het is niet voldoende om te willen. Men moet ook liefhebben. Want de liefde laat de wil zich richten op het goede. Daarom zult gij op de omslag van ons tijdschrift in deze twee woorden ons geheele program vervat vinden: *kennen en liefhebben.* Want zonder liefde zou de kennis zonder doel blijven.

Wij hebben de menschen lief en wij willen ze gelukkig zien. Wij zijn geen egoïsten. Kennis alleen voor onszelf voldoet ons niet. Welk 'n groote vreugde is het, als men iets van de waarheid verstaat, daarvan z'n broeders deelgenoot te maken.

En wanneer wij nadenken over wat wij ons bewust zijn geworden, komen wij dan niet tot de gevolgtrekking, dat alle menschen broeders zijn en aaneenverbonden? Zijn niet de behoeften van allen gelijk en vertoonen niet alle gevoelens overeenkomst? De liefde is niet 'n voorrecht van één volk. Zij is dezelfde overal. Een moeder, die haar kind in slaap sust, is onder alle hemelstreken gelijk. Dezelfde teederheid is in het hart van allen die elkander liefhebben.

Dat is ons evangelie, van de vrienden van „la Mère Educatrice". En omdat dit ons bezielt zijn wij tegen alle oorlog en tegen alle geweld. In die geest volbrengen wij onze taak van opvoeding en vrede.

JOHNNY HOMAN.

Om na te gaan welke invloed het militarisme op de menschen van vandaag heeft, dienen we na te gaan, hoe het militarisme vervormd en gegroeid is.

In de middeleeuwen bestond er nog zekere romantiek in het oorlogvoeren, was de oorlog beperkt tot een klein gedeelte der menschheid. De rustige burger en de boeren waren vrijgesteld van den oorlog, dat toen een handwerk was. Doch plotseling kwam daar Napoleon, die de conscriptie invoerde en een grooter gedeelte der menschheid werd bij den oorlog betrokken.

Thans heeft de voortschrijdende wetenschap middelen uitgevonden, die het noodzakelijk maken, dat bijna geheel de menschheid bij den oorlog wordt betrokken. De gifgassen staan in retorten te wachten om gebruikt te worden. Een voorproefje hebben we in 1914-1918 kunnen meemaken.

Nu, eindelijk, komt ook de fatsoenlijke burger in protest, nu de oorlog geen romantische zaak, maar een afschuw wekkende ellende is geworden. In vroeger jaren werd de strijd gestreden op bepaalde punten, op de wallen der stad, gansche streken merkten niet het geringste van den oorlog. Doch in den komenden oorlog zal er geen plaatsje in het land zijn, dat niet in den oorlog betrokken is.

Van de staat heeft men een reusachtig machinegeweer gemaakt, dat in een maaiende cirkelhaag de menschen zal neervellen.

Hierop is als reactie bij de massa een flauw pacifisme gevolgd. Doch dit flauwe protestje heeft niets begrepen van een anti-mil. idee, die streeft naar verwerkelijking, niet door massale betoogingen, maar door de grootschheid van een ideaal.

Dat het anti--militarisme nooit zoo'n groote populariteit gekregen had als ze niet beantwoordde aan zekere oer-gevoelens in het volk, is natuurlijk waar, maar het is helaas niet de dorst naar waarheid, die de massa in die richting bewoog, maar een najagen van illusies.

Het anti-militarisme heeft een illusionair karakter gekregen, het is karakteristiek, maar noodlottig voor die beweging.

Het woord ontwapening in de mond der massa is een bedrog. Het wil zeggen: niet langer wapens dragen, maar practisch beteekent het verminderde, vaak slechts veranderde, bewapening en het in stand houden van een politie-leger.

Er zijn soorten ontwapenaars. Het soort à la Van Embden, ontstaan in de na-oorlogsche periode, toen de gifgassenkrijg met zijn verschrikkingen rond zich heen zaaide, wil den oorlog in meer menschelijke banen terugbedden, nu de monsterachtigheid van een komenden oorlog dreigende is.

Doch in den oorlog zwegen zij!

Zij vergeten dat militarisme en oorlog wapenen zijn om een maatschappij-orde te handhaven, om den staat te beschermen. En dat deze maatschappij-orde en de staat onmogelijk zonder deze machts-apparaten kunnen stand houden.

Van Embden vindt, dat wij de concurrentie niet kunnen missen. 't Is een nuttig wapen in handen van de maatschappij. Doch 't is dan toch ook begrijpelijk, dat men van de pacificeerende arbeid van v. Embden geen verwachtingen moet koesteren.

Geen enkele ontwapenaar is in staat te weerleggen, dat oorlog en kapitalistische samenleving nauw met elkaar verwant zijn.

Een andere categorie van ontwapenaars is die der 2e Internationale. Hier vindt men de meest tegenstrijdige denkbeelden bijeen.

Toen de S.D.A.P. in Denemarken het ontwapeningsvoorstel zag aangenomen, schreeuwde men: dat is daadwerkelijke ontwapening. Maar men vergat er bij te vertellen, dat het in de lijn van het kapitalisme lag, het leger daar af te schaffen. Denemarken is een arm land, dat niemand zal gaan aanvallen. Het heeft evenmin strategische beteeke-

nis. En er bleef dan slechts een politieleger over voor binnenlandsche woelingen. De S.D.A.P. bewees het kapitalisme een grooten dienst door een groote post van de begrooting af te voeren.

Ook in Nederland is de beruchte ontwapeningswet ingediend. Deze wet was beperkt tot het leger. Over de vloot werd niet gerept. Want de S.D.A.P. vindt dat de koloniën moeten worden verdedigd. Het ontwerp steunde grootendeels op utiliteits-gronden, die in de lijn lagen van een zuinig beheerde kapitalistische huishouding.

Frankrijk is op 't oogenblik een militair apparaat, dank zij de socialist Boncourt.

Engeland is tijdens en nà de Labour-regeering tot aan de tanden gewapend.

Het spreekt natuurlijk vanzelf, dat die daden niets met anti-militarisme uitstaande hebben. Er blijkt dat er iets moet haperen aan de ontwapeningstheorie der S.D.A.P.

De staat is een georganiseerde rooversbende, daarom wat staat zegt, zegt leger. Wie meent dat hij binnen het raam der huidige orde vrede tot stand kan brengen, is ziende blind. Vaak wordt ons van uit de hoek der reformistische socialisten wel eens gevraagd: maar wat doen jullie anti-militaristen dan tegenover onze pogingen?

Dit is kort te zeggen. De revolutionaire anti-militarist strijdt voor bewustwording der menschen. Thans nog vraagt de arbeider zich niet af waarvoor hij produceert. Dit is de geest van het militarisme. De soldaat doet wat de korporaal beveelt, deze volgt de orders van den sergeant op, die deze ontvangt van den officier, welke zijn commando van den hoofdofficier ontvangt, welke op zijn beurt geïnspireerd wordt door den generaal, die het handvat van de regeering is, die het grootkapitaal in beweging zet. Wanneer de regeering zegt schiet, dan schieten allen, zonder te denken, al was het op het heilig hart van Jezus. Zoo drukte in de mobilisatie Ds. B. de Ligt het eens uit.

De heerschende maatschappijorde is er een die tot systeem heeft de pyramide der tyrannie. En de politieke partijen, die schreeuwen: geef mij uw stem, wij zullen het voor je doen, vermoorden het laatste beetje daadkracht van den arbeider.

Wie het militarisme wil bestrijden, moet kennis nemen van de oorzakelijkheidswet, en als men ziet dat de oorlog zoo gemakkelijk nog gehandhaafd wordt, blijkt dit uit het smoren van individueele daden.

Het is onze taak een nieuwe gezindheid onder de menschen te brengen, dat is er hen op te wijzen, dat zij voor den strijd zichzelf als offer willen brengen, dat het noodig is de verantwoordelijkheid van elk individu op te voeren en slechts daden te verlangen van bewuste menschen.

Nog verkrijgbaar, na overschrijving van bedrag op postrekening No. 1557, Lod. van Mierop, Bussum:
Verslag 1e Land. Congres Utrecht (1925) *f* 0,90.
Verslag 2e Land. Congres Utrecht (1926) *f* 0,20.
Adres voor Manifest: H. E. Kaspers, Helmerslaan 10, Hilversum.

UTRECHTSCHE TYPOGRAFEN ASSOCIATIE — — UTRECHT